

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА

ШУЛЬГА Ольга Антонівна

УДК: 141.7: 37.013.73

**ФІЛОСОФІЯ ДІЯЛЬНОСТІ БІБЛІОТЕЧНИХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ В
ПЕРІОД ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ**

09.00.10 – філософія освіти

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата філософських наук

Київ – 2009

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Інституті вищої освіти Академії педагогічних наук України.

Науковий керівник – доктор філософських наук, професор,
академік АПН України
Андрущенко Віктор Петрович,
Національний педагогічний університет
імені М.П.Драгоманова, ректор.

Офіційні опоненти: доктор філософських наук, професор
Скотна Надія Володимирівна,
Дрогобицький педагогічний
університет імені Івана Франка,
декан соціально-гуманітарного факультету;

кандидат педагогічних наук,
Савенкова Людмила Василівна,
Національний педагогічний університет
імені М.П.Драгоманова, завідувач науковою
бібліотекою.

Захист відбудеться 27 лютого 2009 року о 11.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.16 Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова, 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова, 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розісланий « 16 » січня 2009 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Н.В. Крохмаль

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження обумовлена потребами формування єдиного освітнього простору Об'єднаної Європи, до якого прагне долучитися й Україна, що відбувається за допомогою двох провідних способів інтеграції: знань і комунікацій. При цьому потреби розвитку європейської і світової спільноти обумовлюють зміни не тільки освітніх технологій у межах окремих країн, але й детермінують сутність і зміст становлення транснаціональної системи професійної освіти, визначають філософію її функціонування та розвитку у дискурсі становлення суспільства знань. Вивчення цих глибинних змін в освіті має не тільки науково-теоретичне, але й безпосереднє практичне значення, оскільки торкається змісту навчання і виховання, стимулює докорінну перебудову інфраструктури навчально-виховного процесу. Бібліотечна галузь виявляється тут центральним елементом, без удосконалення якої принципово не можливо забезпечити належний науковий, інформаційний, методичний та виховний супровід освіти майбутнього часу.

Інтеграційний процес у сфері інформаційно-аналітичного забезпечення функціонування національних систем професійної освіти суттєво гальмується не тільки і не стільки станом її матеріально-технічного забезпечення у межах окремих держав, скільки, по-перше, ментальністю державних службовців, керівників освітянської галузі, професорсько-викладацького складу ВНЗ, що вважають бібліотечну справу другорядним чинником перебудови освітянської галузі; по-друге, відсутністю адекватних ХХІ століттю світогляду і відповідних ідеологем у сфері педагогічного менеджменту і менеджменту освіти, що потребують переходу від класно-урочної системи освіти до переважно самостійного алгоритму отримання новітніх знань особистістю протягом життя і за допомогою інтерактивних дистанційних форм навчання; по-третє, поліморфізмом університетського знання, що зазнають метаморфози при трансформації із суспільної в особистісні форми буття; по-четверте, значним перевантаженням «інформаційним шумом» навчального процесу, що обумовлюється слабкою аналітичною роботою інформаційно-довідкових центрів бібліотечної галузі.

При цьому кожна країна має свої «родимі плями». Донедавна бібліотечна справа в Україні функціонувала в традиційних для планово-адміністративного суспільства формах. Розпад СРСР розірвав колишні міжбібліотечні зв'язки, суттєво обмежив систему нових надходжень, знищив обмін періодичними виданнями. Загальна економічна криза поставила бібліотеки на межу краху. Бібліотеки ВНЗ у буквальному розумінні «виживали» лише за рахунок позабюджетних коштів і доброї волі керівництва закладів. Перед системою освіти замаячила реальна загроза втрати основного освітнього ресурсу – наукової інформації, відторгнення студента від книги. Перед незалежною Україною постало завдання формування новітньої мережі бібліотек

освітянської галузі, створення всеукраїнського інформаційного, координаційного галузевого центру, загалом системи інформаційного забезпечення системи освіти. Виникла низка питань як матеріального, так і теоретико-методичного порядку, що потребує негайного вирішення. Це торкається, у першу чергу: розміщення бібліотек, обладнання читальних залів і книгосховищ, закріплення кваліфікованих кадрів, розбудови перспективних напрямів бібліотечної діяльності системного рівня: галузеве управління, маркетинг, педагогічне бібліотекознавство, книгознавство, бібліографознавство, міжбібліотечні комунікації, наукова діяльність, модернізація її роботи у зв'язку з поінформованістю користувачів послуг, зі спонтанним нарощенням інформаційного ресурсу та швидким оновленням інформаційних технологій.

Теоретичного узагальнення потребують й трансформації, що відбуваються в самій системі бібліотечної справи під впливом науково-технічного прогресу, ринкових та демократичних інновацій. Нині кожна бібліотека, точніше, кожен заклад освіти, має турбуватись щодо маркетингу бібліотечних послуг, оновлення фондів, забезпечення періодичних видань, оснащення бібліотеки необхідною технікою та програмами. На практиці виживають тільки ті бібліотечні заклади, що зорієнтувались у кризовій ситуації і суттєво зростили свій науковий потенціал, перебудували корпоративну кадрову політику, освоїли новітню інформаційну техніку та технології, вийшли на новий рівень інформаційного обслуговування та міжнародних зв'язків. Які ж виклики формує ринок щодо сучасної бібліотечної справи? Які інновації впроваджені (чи впроваджуються) в неї сьогодні, завтра і в більш віддаленій перспективі? Чи готові бібліотечні працівники залишити традиційні методи роботи й перейняти новітні інформаційні технології? Пошуком відповідей на ці й низку інших питань обумовлена актуальність і цінність даного дослідження.

Ступінь наукового опрацювання проблеми. Слід мати на увазі, що проблеми трансформації бібліотечної справи певною мірою досліджувались в нашій науковій літературі. Її становлення та розвиток в часи утвердження незалежної української держави в головному вузівському бібліотечному центрі - Державній науково-педагогічній бібліотеці АПН України імені Василя Сухомлинського досліджувались такими науковцями, як Ю.Артемов, Т.Букшина, В.Зотова, Ж.Левченко, Л.Пономаренко, П.Рогова, Т.Сахарова, В.Соломка, Г.Черняєва та ін.

Організацію діяльності спеціальних науково-педагогічних бібліотек досліджували та узагальнювали Н.Горбенко, Т.Діденко, Н.Розуменко (Київ), Я.Сокольська (Львів), Т.Роскіна (Миколаїв), Л.Крижко (Запоріжжя), Л.Петрова (Кіровоград) та ін.

Досвід науково-педагогічних бібліотек вищих навчальних закладів узагальнювали їх директори та наукові співробітники, зокрема, В.Білоус, Л.Макогон, Л.Савенкова, Н.Тарасова, Л.Тікан, І.Турко, Л.Цимбал та ін.

Специфіці функціонування бібліотек загальноосвітніх навчальних закладів присвятили свої публікації такі автори, як Р.Гудяк, Є.Ковальов, Н.Кравець, Н.Мелконян, В.Мозгова, О.Печенежська, А.Радченко, Т.Стадник, Л.Федчишин та ін.

Звертає увагу на себе Науковий збірник АПН України, спеціально присвячений історії становлення та розвитку бібліотек, що забезпечують інформаційні потреби фахівців освітянської галузі України – «Історія освітянських бібліотек України» (2006). Цей збірник написаний за результатами ґрунтовного аналізу архівних матеріалів, фондів рідкісних книг, наукових праць і монографій відомих істориків, педагогів, громадських діячів і бібліотекознавців.

Не менш актуальним є також видання, підготовлене фахівцями Народної Української Академії (м. Харків) – «Нариси історії вузівських бібліотек м. Харкова». В ньому вперше в українській бібліотекознавчій галузі зроблена спроба реставрації історії становлення та розвитку вузівських бібліотек м. Харкова - найбільш потужного вузівського міста України. У збірнику розглядається еволюція формування фондів, системи каталогів і картотек, автоматизації інформаційних процесів, роль і місце бібліотек в структурі сучасного вищого навчального закладу.

І все ж, незважаючи на досить потужну серію публікацій, проблему трансформації бібліотечної справи не можна вважати вичерпаною. Існує низка питань, на які нині ще немає достатньо обґрунтованої відповіді. До таких запитань відносяться, зокрема, пошук основних чинників та напрямів трансформації змісту діяльності бібліотечних освітніх закладів: зовнішніх (глобалізація, інформаційна революція, міжнародна міграція та культурні зв'язки, прозорість функціонування інформації тощо) та внутрішніх (зростання культурно-інформаційних запитів та мовних можливостей особистості, потреба в інформованості людей); модернізація інформаційно-аналітичної та науково-дослідницької функцій бібліотечних закладів (зростання інформаційних можливостей сучасних бібліотек та проблеми їх інформатизації); міжнародні програми трансформації бібліотечної справи (аналіз позитивного досвіду), роль сучасних бібліотек в організації науково-дослідницької роботи викладачів та студентів; резерви посилення культурно-просвітницької та виховної функцій бібліотек; основні напрями просвітницько-виховної діяльності сучасних бібліотек (обслуговування студентів художньою літературою, організація виставок, конкурсів та літературних вечорів, презентація студентської літературно-художньої творчості, молодих дарувань); формування інтелігентності студента, його високих духовно-моральних якостей; суперечності та резерви зростання - потреба в фінансовому та ресурсному забезпеченні, підготовка бібліотечних кадрів, інформатизація бібліотечних закладів тощо. Враховуючи актуальність і недостатню обґрунтованість цих

питань, автор обрав їх у якості предметної галузі самостійного теоретичного аналізу.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дослідження входить до тематичного плану науково-дослідних робіт, як складова колективної теми Інституту вищої освіти АПН України відділу змісту, філософії та прогнозування вищої освіти «Філософія і методологія розвитку вищої освіти України в контексті євроінтеграційних процесів» (РК №.0106U002009, 2006-2008рр.). Тема дисертації затверджена на засіданні Вченої ради Інституту вищої освіти АПН України (протокол № 3 від 26 жовтня 2006 р.).

Метою нашого дослідження є аналіз зміни статусу та філософії діяльності бібліотек закладів освіти в період глобалізації та інформаційної революції.

Досягнення цієї мети вимагає розробки (вирішення) наступних дослідницьких завдань:

- визначення предмета дослідження – «філософії діяльності бібліотек» в історії їх становлення та розвитку і в сучасний період;
- визначення чинників, що формують виклики традиційній філософії діяльності бібліотечних закладів;
- аналіз можливостей відповіді бібліотечних закладів на зовнішні (глобалізація та інформаційна революція) та внутрішні (логіка розвитку знання і бібліотечної галузі, утвердження незалежної державності, ринкові та демократичні перетворення, розширення свободи особистості) фактори;
- вивчення конкретних напрямів трансформації філософії діяльності бібліотечних закладів: а) впровадження новітніх інформаційних технологій; б) розширення можливостей участі бібліотек у науково-дослідницькій діяльності; в) утвердження нових принципів міжнародного співробітництва; г) модернізація культурно-просвітницької та виховної функції бібліотеки;

Об'єктом дослідження є діяльність наукових бібліотек в закладах освіти в історичному і сучасному контекстах.

Предмет дослідження - трансформація філософії діяльності бібліотечних закладів освіти в період глобалізації та інформаційної революції.

Методологічна база дослідження. Методологічну базу дисертаційного дослідження становить діалектичний підхід, який спирається на принципи об'єктивності та цілісності, аналітико-синтетичний та індуктивно-дедуктивний методи; історико-філософський аналіз, у відповідності до якого відслідковуються підходи до розгляду бібліотечної справи, що ґрунтується на порівняльному аналізі концепцій, дає змогу визначити сутність та значення нової філософії організації діяльності бібліотек під впливом внутрішніх та зовнішніх чинників.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у тому, що в дисертації здійснено цілісне теоретичне дослідження трансформації філософії

діяльності бібліотечних закладів освіти в період глобалізації та інформаційної революції та його впливу на організацію функціонування і розвитку різних сегментів їх виробничої діяльності у залежності від провідних тенденцій інтеграції і поліморфізму знання у галузі вищої професійної освіти. Особистий внесок автора полягає у висвітленні наступних положень, що виносяться на захист:

вперше:

- визначено, що «філософія діяльності бібліотечних закладів» є провідною світоглядною ідеологією організації, функціонування та розвитку цих інфраструктурних інститутів, сформованої як відповідь на виклики інтеграції та становлення інформаційної єдності світової спільноти у дискурсі саморозгортання суспільства знань, що детермінує: а) мережевий характер побудови бібліотечної сфери вищої професійної освіти; б) активізацію інноваційно-аналітичної функції бібліотечних закладів, що одночасно обробляють інформаційні потоки у вимірі інтеграції і поліморфізму сучасних професійних знань; в) трансформацію і диференціацію нормативно-етичної системи взаємодії фахівців і споживачів у ланцюгу: отримання - обробки - передачі - зберігання - користування сучасною науково-технічною інформацією; г) вимоги і стандарти до змісту, структури і системи професійних знань, умінь і навичок персоналу цих закладів; д) активне входження бібліотек у ринкову модель функціонування сучасного соціального світу на правах посередника кроскультурної, міжнародної і наддержавної комунікаційної взаємодії;

- концептуалізовано шляхи подальшої оптимізації функціонування бібліотечних закладів освіти, як активних агентів навчально-виховного процесу у системі вищої освіти, що набувають завдяки перерозподілу акцентів у системі власних функцій значно вищого статусу у суспільстві, оскільки вони: а) створюють сучасну систему науково-технічної інформації, що інтегрує міжнародні, міжгалузеві, полікультурні, теоретичні і методологічні знання науковців, а також технологічний і методичний досвід викладачів усіх країн світу; б) стають аналітичними центрами, що обслуговують сучасною науково-технічною інформацією не тільки заклади науки і освіти, ЗМІ і масового споживача бібліотечних послуг, а й органи корпоративного, регіонального, галузевого, національного і наднаціонального рівнів; в) живлять процес становлення інформаційної єдності світової спільноти; г) виступають безпосередніми виробниками і охоронцями інтелектуальної власності на інноваційні інформаційні продукти; д) сприяють підвищенню у суспільстві ролі ВНЗ як атракторів наукового, освітянського і культурно-історичного процесів.

дістало подальшого розвитку:

- уявлення про місце і роль підстави і умов у модернізації бібліотечних закладів освіти, оскільки детально проаналізовано: а) зміст підстави, а саме: саморозгортання системи науково-технічного і педагогічного знання, а також

логіку становлення бібліотечної сфери, збагаченої інформатично-аналітичними технологіями обробки і зберігання знання у відповідності до сучасного етапу інформаційного розвитку світової спільноти; б) зміст мікроумов - трансформацію корпоративних і галузевих сфер, а також макроумов (наднаціональних, наддержавних, континентальних і світових) до яких віднесено: глобалізація управління й інформаційна революція, становлення нового світового порядку і поглиблення демократичних перетворень, як у суспільстві загалом, так і в діяльності університетів, наприклад, автономізація, розширення самостійної підготовки студентів та виробничої практики тощо;

- аналіз конкретних напрямів або реакції-відповіді бібліотечних закладів на виклики, насамперед, зовнішніх чинників - глобалізації та інформаційної революції: а) впровадження новітніх інформаційних технологій; б) розширення можливостей участі бібліотек у науково-дослідницькій діяльності; в) утвердження нових принципів міжнародного співробітництва; г) модернізація культурно-просвітницької та виховної функції бібліотеки;

- знання про основні суперечності в діяльності бібліотечних закладів України, вирішення яких прискорить впровадження нової філософії їх функціонування та розвитку, а саме: підготовку бібліотечних кадрів, які володіють аналітичними знаннями, уміннями та навичками; озброєння їх сучасними підходами до організації бібліотечної справи, однією-двома іноземними мовами та інформаційними технологіями; інформатизацію бібліотечних закладів; відстежування їх потреб у фінансовому та ресурсному забезпеченні (поповнення фондів, особливо за рахунок міжнародної періодики), тощо;

- **уява про маркетинг інформаційних послуг населенню** як якісно нову функцію, якою має оволодіти персонал бібліотечного закладу, що забезпечує його сталість функціонування у інфраструктурі ВНЗ, територіальної громади, регіону і взагалі засіб включення його у життєдіяльність громадянського суспільства і ринкову модель розвитку країни;

- пропозиція щодо організації спеціального державного комітету у структурі Міністерства культури України (або департаменту у структурі Міністерства освіти та науки України), який би взяв на себе основну відповідальність за ідеологію, напрями, зміст, технологію, темпи і цілісність модернізації бібліотечної справи в Україні у відповідності з вимогами часу і світовими тенденціями.

Теоретичне і практичне значення дослідження полягає у формуванні нової філософії організації та функціонування бібліотек закладів освіти під впливом таких чинників, як глобалізація та інформаційна революція, зокрема розвиток за такими напрямами, як впровадження новітніх інформаційних технологій; створення електронних каталогів; розширення можливостей участі бібліотек у науково-дослідницькій діяльності; утвердження нових принципів міжнародного співробітництва; модернізація культурно-просвітницької та

виховної функції бібліотеки тощо. На базі дослідження можна підготувати спеціальний курс для студентів бібліотекознавчих спеціальностей, внести зміни до організації виховної діяльності бібліотек.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та висновки дослідження обговорювалися на засіданні відділу змісту, філософії та прогнозування вищої освіти Інституту вищої освіти Академії педагогічних наук України, на ряді науково-теоретичних та практичних конференцій, а саме: Науково-практичній конференції «Перспективи інформаційно-бібліографічного забезпечення вищої освіти» (м. Одеса, 2006); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Стан та перспективи розвитку системи науково-інформаційного забезпечення освітянської галузі України» (м. Київ, 2007); III Міжнародних й IV Всеукраїнських педагогічних читань «Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю: ідеї, пошуки, перспективи» (м. Кіровоград-Павлиш-Київ, 2008); науково-теоретичній конференції «Бібліотека в інформаційному суспільстві» (м. Київ, 2008).

Публікації. Основні положення та результати дослідження опубліковані у чотирьох наукових статтях у фахових виданнях з філософських наук.

Структура та обсяг дисертації. Відповідно до мети та завдань дослідження робота складається із вступу, чотирьох розділів, висновків та списку використаних джерел (270 позицій). Загальний обсяг дисертації – 222 сторінки, основна частина дисертації - 195 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДОСЛІДЖЕННЯ

У **«Вступі»** обґрунтовується актуальність теми дисертації, визначається стан наукової розробки проблеми, з'ясовується зв'язок дослідження з науковими програмами, темами, розкривається об'єкт, предмет, мета і завдання дисертаційної роботи, методи дослідження, формулюється наукова новизна одержаних результатів, встановлюється практичне значення, наводяться відомості про апробацію й публікації результатів наукового дослідження.

У першому розділі - **«Нова філософська парадигма організації і змісту освіти в системі інформаційного суспільства»** йдеться про сучасний етап розвитку системи освіти в Україні, який характеризується освітніми інноваціями, спрямованими на збереження досягнень минулого й, водночас, на модернізацію системи освіти відповідно до вимог новітніх надбань науки, культури і практики. Характерною особливістю цього періоду розвитку освітньої сфери є розробка на засадах сучасної філософії освіти нової парадигми організації і змісту освіти в системі інформаційного суспільства. Адже сьогодні новітні інформаційні технології посідають важливе місце в будь-якому суспільстві - вони дозволяють швидко обробляти величезні банки інформації, змінюють структуру комунікації між людьми, впроваджуються в усі сфери людського життя.

Проблеми інформаційного суспільства та інформації як продуктивної сили, стали предметом зацікавлення філософів, політологів, соціологів та спеціалістів інших гуманітарних та технічних наук ще в 50-60-ті роки ХХ століття, коли економіки країн Західної Європи і Північної Америки здійснили якісний прорив у своєму розвитку. Постіндустріальна доба стала часом формування нових ідей про комунікативну, інформаційну природу суспільства. Проте вперше у досить чіткій формі ідея інформаційного суспільства була сформульована наприкінці 60-х - на початку 70-х років минулого століття.

Концепція інформаційного суспільства як загальносоціологічна і філософська теорія розвитку на сьогодні досить глибоко розроблена зарубіжними дослідниками, такими як Дж. Гелбрейт, Е. Тоффлер, М. Кастельс, та ін. Теоретичне осмислення дефініцій інформаційного суспільства інформаційного суспільства досліджується в працях Т.Берези, О.Єлякова, Д.Лайона, А. Ракітова та ін.

Важливим внеском у дослідження сучасної філософії освіти та її розвитку в умовах інформаційного суспільства є праці В.Андрущенка, С.Клепка, В.Лутая, І.Пригожина, В.Цикіна та ін.

Інформатизація суспільства зумовлює перехід вітчизняної освіти на інноваційний шлях розвитку. Тому основною проблемою забезпечення інноваційного розвитку освіти є наявність кваліфікованих педагогічних кадрів, здатних забезпечити впровадження у навчальний процес новітніх інформаційних технологій. Однак в основу теоретичних положень сучасної освітньої інноваційної діяльності лише частково покладено методологію ХХ століття. Підґрунтям забезпечення інноваційного розвитку освіти є новітня філософія освіти. В епоху розвитку інформаційного суспільства така філософія освіти, базуючись на постнеокласичній науці і повинна вирішувати важливі, до того ж принципово нові проблеми. Власне саме для цього їй і потрібна інноваційна методологія, яка, орієнтуючись на новітню теорію й практику, була б спроможною подолати однобічність і недоліки всіх попередніх методологій. З огляду на це І.Пригожин, який вважає синергетику загальною філософсько-методологічною засадою вирішення найгостріших проблем сучасного людства, підкреслює, що «остаточною метою» нової філософії має бути глибше проникнення в складні механізми власне розв'язання, оскільки саме вони гарантують розуміння механізмів виживання суспільства. Синергетичний підхід робить можливим поєднання, синтез позитивних елементів кожного з цих типів у новій філософії освіти. Він також дозволяє подолати суперечність між теоріями спадковості й формування людини, її виховання та іншими.

У сучасній філософії освіти по-новому обговорюються фундаментальні педагогічні ідеї: ідеали освіти, її цілі, розглядається історія педагогічних систем, вплив філософії на освіту тощо. Адже система освіти повинна орієнтуватися не стільки на виховання особистості, тому що остання

народжується зусиллями самої людини, скільки, як справедливо відзначає В.Біблер, на формування «людини культури», здатної працювати із знаннями, з різними типами мислення.

Для побудованої на цих принципах філософії освіти стрижневими стають інформаційні технології, мовні стратегії, демократизація управління освітою, творча свобода особистості, педагогічний дискурс тощо.

Сучасна стратегія розвитку освіти, повинна керуватися новітніми інформаційно-комунікаційними технологіями, які створюють умови партнерства в процесі специфічного діалогу, домінуюча роль в якому належить людині.

XX століття, у певному сенсі, вичерпало ресурс індивідуалізму. Пріоритет особистої свободи, що розуміється як пізнана необхідність, заохочував розвиток не тільки європейського раціоналізму, сцієнтизму і технократизму, але й духу споживача. Проте економічні, політичні, екологічні, культурологічні та інші глобальні катаклізми століття, змусили інтелектуалів Заходу переглянути безапеляційно-оптимістичне ставлення до науки і розуму. І тому сьогодні філософія освіти перебуває «в русі до атрактора» - оптимальної системи педагогіки.

У другому розділі **«Основні чинники та напрями трансформації змісту діяльності бібліотек освітніх закладів»** здійснено системний аналіз основних чинників та напрямів видозміни змісту діяльності мережі бібліотек, насамперед вищих навчальних закладів, на сучасному етапі трансформації українського суспільства, що прагне до Об'єднаної Європи.

Інформаційне суспільство, до якого ми прагнемо, суттєво модернізує вимоги до бібліотек і бібліотечної справи. Крім того, воно їх суттєво змінює, оскільки бібліотечні працівники входять до основної групи людей, що складають інформаційну сферу.

Отже, модернізація бібліотечної галузі є проблемою не тільки практики, а й теорії суспільного розвитку світової спільноти. Система або мережа бібліотек має не протиставляти себе і свої традиції новій добі, а інтегрувати власні досягнення і віковий досвід із сучасними інформаційними технологіями для успішного виконання ними сутнісних соціальних функцій.

Бібліотеки сьогодні посідають основне місце в процесі інтелектуалізації суспільства, розвитку його науки, освіти й культури. Як важливий елемент виробничих і соціальних процесів, будучи структурними підрозділами виробничих, наукових, освітніх і інших установ, вони повинні перетворюватися на інтелектуальні центри їхньої діяльності. Традиційні методи інформаційної підтримки діяльності організацій і установ шляхом нагромадження, класифікації й поширення інформації повинні змінити нові методи, які використовують ті можливості, що виникають для інформаційної підтримки фундаментальної й прикладної науки, організації, промислового виробництва й інших сфер діяльності.

Сьогодні спостерігається бурхливий розвиток бібліотечної галузі за чотирма напрямками, а саме: створення єдиного науково-інформаційного простору України; інформатизація бібліотек у межах обласного рівня; розгалуження міжнародних зв'язків у цій галузі; організація бібліотечними закладами виробництва власної продукції.

Бібліотечна Україна - різноманітна, різнопланова і неоднорідна. І визначати сьогодні формати, тезауруси та інші важливі складові інформаційно-бібліотечної діяльності як щось надзвичайне не доречно, тому що саме це і повинно розроблятися провідними бібліотеками країни. Звичайно ж, великі державні бібліотеки просунулися у цьому набагато далі - у них інші завдання, та й можливостей більше. Тенденції розвитку бібліотек доцільніше визначати зсередини, на прикладі функціонування однієї будь-якої мережі, в якій діяльність бібліотек можна порівняти. Це дає можливість якісніше здійснювати аналіз, узагальнювати і порівнювати отримані результати.

Розглядати діяльність сучасної бібліотеки, потрібно насамперед, з питань забезпечення доступу до цифрових ресурсів, який зараз в Україні мають уже 90% регіональних бібліотек. У цих бібліотеках у середньому по 15 робочих станцій, тобто практично кожна регіональна бібліотека відкрила свій Інтернет-зал, де користувачі не тільки одержують доступ до електронних ресурсів, але й можуть пройти курс навчання роботи в Інтернет, і, що суттєво, здійснити це безкоштовно. На бібліотечних сайтах України користувачам Інтернету пропонуються віртуальні виставки, і не обов'язково книжкові. Іноді це твори мистецтва відомих вітчизняних і зарубіжних авторів, картини місцевих художників, експонати музеїв. Крім того, пропонується така послуга, як віртуальний кіноклуб, завдання якого полягає в ознайомленні відвідувачів сайту перед переглядом з рецензією на фільм, поданні відомостей про автора сценарію, режисера на основі матеріалів і літературних творів із фондів бібліотеки.

Користувачі віртуальної бібліотеки мають можливість обговорити не тільки бібліотечні проблеми, а й стати учасниками читацьких Інтернет-конференцій. Так бібліотечний сайт поступово перетворюється на простір для пошуку інформації про ресурс та простір для спілкування.

Бібліотеки мають бути найбільш сучасним підрозділом будь-якого навчального закладу і повинні здійснювати якісний маркетинг інформаційних послуг, а керувати ними мають фахові менеджери, оскільки від якості управління бібліотекою залежать темпи розвитку вищого навчального закладу, спрямованість навчально-виховного процесу, зміст і результати науково-дослідної роботи, рівень культури студентів і співробітників, нарешті, загальні успіхи у розвитку суспільства і державотворення.

Сьогодні виникла необхідність зміни традиційної концепції бібліотек, що ґрунтувалася на абсолютизації документальної парадигми. Бібліотека вищого навчального закладу зараз є не лише загальнодоступним інформаційним

осередком, центром Інтернет-комунікації, науковою установою, а й активним учасником перетворення суспільства, підготовки кадрів нової генерації. Сучасна бібліотека є системою, що постійно розвивається, змінюється, трансформується з традиційної бібліотеки у науково-інформаційний осередок, у бібліотеку-полімедіа, електронну бібліотеку.

Наш аналіз доводить, що практика у галузі бібліотечної роботи значно випереджає створення концептуальних засад. Це, з одного боку, є позитивним фактором, оскільки формує потребу розробки теорії бібліотечної справи. З іншого боку, на фоні багатомірної практики бібліотек очевидним є те, що вітчизняна теоретична думка не встигає розробляти теоретичну основу їх діяльності, а головне напрямів і механізмів трансформації у суспільство майбутньої доби. Однак надію дає той факт, що концепція розвитку інформаційно-бібліотечної справи знаходиться у полі зору держави і науковців. Про це свідчить численна вітчизняна та зарубіжна література нормативного характеру, що має значний вплив на розвиток бібліотечної галузі України.

У третьому розділі - **«Модернізація інформаційно-аналітичної та науково-дослідницької функцій бібліотечних закладів»** проаналізовано конкретні напрями відповіді бібліотечних закладів на виклики глобалізації та інформаційної революції.

Світова інформаційна практика свідчить, що рішучі зміни, пов'язані з комп'ютеризацією, а надалі й автоматизацією бібліотек, уже відбулися. Послуги, що надаються корпоративними бібліотечними мережами зарубіжних країн, добре організовані, економічно життєздатні, а широчінь їх надання зростає і стає міжнародною. Бібліотеки України розвиваються в напрямі цього процесу. Нині вони вийшли зі стану стагнації, в якому перебували в перші роки становлення ринкових відносин, і переживають період трансформаційних змін, набуваючи ознак інформаційної установи, що функціонує за умов ринку. Ситуація, що склалася, потребує відтворення інноваційної моделі розвитку бібліотеки, яка функціонує згідно з умовами інформаційного ринку.

Становлення ринкових відносин у процесі виробництва та поширення інформаційних продуктів і послуг, стрімкий розвиток нових інформаційних технологій і телекомунікаційних мереж, необхідність визначення тенденцій, спрямованих на забезпечення сталого інформаційного розвитку України, викликали потребу розглянути теоретичні та практичні питання щодо переходу інформаційних структур на ринкові засади, проаналізувати головні напрями адаптації бібліотечних установ до сучасних економічних відносин. Ці обставини актуалізують дослідження суті та структури системи бібліотечного виробництва за умов переходу бібліотек до ринкових форм господарювання та нового інноваційного типу розвитку.

Інноваційні тенденції притаманні всім складовим виробничої діяльності бібліотеки. Більше того, можна зазначити, що останні десятиліття знаменувалися виникненням принципово нової ситуації, яка докорінно

вплинула на інноваційну політику бібліотек. Змінилися не лише часові компоненти появи нових ідей, технологій, терміни їх промислового засвоєння, але й територіально-галузевий простір, активний розвиток якого пов'язаний із глобалізаційними процесами, зокрема із залученням бібліотек до міжнародної інформаційної кооперації.

Ще однією проблемою є гуманізація, яка становить сутність бібліотечно-інформаційного виробництва і є важливою умовою безпеки й сталого розвитку держави, вагомим чинником комфортності життєвого простору її громадян.

Головними «культурологічними» результатами бібліотечно-інформаційного виробництва слід вважати створення нових видів діяльності, нових відносин, забезпечення соціуму даними, інформацією, знаннями, а також надання доступу до світових культурних цінностей. Саме в актуалізації ціннісних і змістовних вимірів полягає особливість сучасної конструктивно-гуманістичної функції бібліотечно-інформаційного виробництва. Воно безпосередньо впливає на якісний стан розвитку суспільства, про що свідчить досягнутий рівень розвитку продуктивних сил, виробничих відносин, науки, мистецтва й освіти.

Серед зовнішніх чинників до проблеми розвитку соціальних інформаційних баз в умовах науково-технічного прогресу можна також назвати недосконалість діючого правового поля, в якому розвивається процес інформатизації в Україні, надмірна політизація інформаційної сфери, наявна ще психологічна інертність певної частини суспільства, в тому числі досить впливової (в сфері бізнесу, політичної діяльності, управлінських структур), стосовно розвитку інформаційних технологій, впровадження їх у соціальній сфері.

Становлення і розвиток бібліотечно-інформаційного виробництва є наслідком процесів інформатизації, широко обговорюваних у вітчизняній і зарубіжній бібліотекознавчій, інформаційній, соціологічній, філософській літературі. Спрямованість до нового інформаційного типу суспільства визначає із стратегічних ресурсів інформацію і знання, масштаби використання яких цілком слушно можна порівнювати з використанням традиційних ресурсів. Доступ до них є одним із головних чинників соціально-економічного та соціокультурного розвитку держави. Інформаційні ресурси стають засобом і метою інформаційної індустрії та є інтелектуальним капіталом.

Разом з ринками традиційних природних ресурсів вагомим значення набуває ринок інформаційних продуктів і послуг. Ці тенденції зумовлюють зростання ролі бібліотечно-соціального інституту, який розглядається як складова інформаційної індустрії. Бібліотека, що традиційно виконує функцію збереження інформаційних ресурсів, дедалі більшу увагу приділяє виробництву і розповсюдженню інформаційних продуктів і послуг.

У четвертому розділі - **«Посилення культурно-просвітницької та виховної функції бібліотек»** з погляду системного підходу в діяльності бібліотек вищих навчальних закладів можна виділити дві групи функцій:

соціальні та технологічні. Соціальні функції - це роль, яку бібліотека виконує щодо суспільства в цілому. Технологічні функції пов'язані з виявом властивостей окремих елементів бібліотек ВНЗ у процесі їх взаємодії в межах відносин, що склалися всередині системи освіти.

Соціальні - це зовнішні функції, що виходять за межі бібліотеки. Вони формуються під впливом потреб суспільства, безпосередньо впливають на нього і окремих його членів. Технологічні - це внутрішні функції, що не виходять за межі бібліотеки вищого навчального закладу. Вони є засобом здійснення бібліотекою соціальних функцій, формуються під їх впливом і забезпечують здійснення діяльності бібліотеки відповідно до стандартів, що діють у сфері освіти.

Основна мета діяльності бібліотек ВНЗ - задоволення інформаційних потреб студентів - реалізується кожною бібліотекою за допомогою здійснення комунікації між документом і користувачем. Тому така функція декларується як комунікаційна. Виконуючи її, бібліотека вищого навчального закладу виявляється організатором місця і часу зустрічей, проведених в різний час, різними авторами і розосереджених в різних точках простору документів з користувачами, що знаходяться в конкретному просторово-часовому континуумі. Основною формою реалізації цієї функції є безпосереднє надання користувачеві в тимчасове користування як в бібліотеці, так і за її межами необхідних йому документів. Комунікаційна функція забезпечує доступ до документів і оперативне їх отримання всіма зацікавленими в них користувачами.

Водночас для забезпечення комунікації між користувачами і необхідними їм документами останні необхідно насамперед зібрати, що й складає зміст кумулятивної функції. Завдяки виконанню цієї функції, бібліотека вищого навчального закладу збирає в одному місці різні за формою та змістом документи, створені в різний час і в різних точках простору різними авторами. Для реалізації цієї функції визначальне значення мають інформація про ті документи, що готуються до випуску, і такі, що набули поширення, а також відсутність різних перешкод для вільного придбання документів, наявність у бібліотеки необхідних ресурсів для поповнення фонду тощо.

Соціальні функції бібліотеки вищого навчального закладу посідають важливе, хоча й далеко не останнє, місце у низці завдань, які стоять перед бібліотекою вищої освітньої установи. Серед соціально-культурних функцій треба також виокремити участь у вихованні особистості, допомогу в адаптації першокурсників, формування інформаційної культури користувачів, задоволення духовних запитів, забезпечення доступності та якості бібліотечних послуг, організацію дозвілля через надання книг, періодичних видань, відеофільмів, через проведення культурно-масових заходів та ін. Наприклад, виховна функція бібліотеки ВНЗ виявляється в процесі спілкування бібліотекарів із студентами. З перших кроків читачів привчають дотримуватися

тиші, відключати мобільні телефони під час відвідування читального залу, залишати верхній одяг в гардеробі тощо.

Пріоритетним напрямом системи виховної діяльності сучасних бібліотек ВНЗ є формування моральних якостей студентів. Поряд із формуванням моральних якостей студентів велику роль у процесі розгортання просвітницько-виховної діяльності бібліотек вищих навчальних закладів відіграє естетична культура, яка виявляється в здібності відчувати прекрасне, опановувати природу і суспільне життя за законами краси. Формування естетичного почуття нерозривно пов'язане з психологічним механізмом людини, тому що воно є специфічним переживанням особистості.

У «Висновках» міститься низка важливих положень теоретичного і практичного характеру.

Сучасна стратегія розвитку освіти повинна забезпечуватись новітніми інформаційно-комунікаційними технологіями. Такий розвиток передбачає насамперед зміни в освітній системі, а також у науковій і технологічній політиці держави, аналіз існуючих стратегій щодо здійснення реформ та розвитку країни в цілому. Країни, втілюючи ретельно продуману національну стратегію розвитку на основі інформаційно-комунікаційних технологій, можуть виходити на глобальні ринки, конкурувати та отримувати дивіденди від розвитку сучасних знанневих технологій.

Система інформаційних освітніх технологій з погляду сучасної філософії освіти може сприйматися як структура, що полегшить навчання і прискорить оволодіння науково-технічною інформацією. Це визначається певними факторами. По-перше, впровадження інформаційно-комунікаційних освітніх технологій є колективно узгодженим рухом елементів системи, який істотно прискорює передачу знань і накопиченого технологічного і соціального досвіду людства не тільки від покоління до покоління, а й від однієї людини до іншої. По-друге, сучасні інформаційно-комунікаційні технології розгортаються на підставі ефекту порядку через флуктуацію. Підвищуючи якість навчання й освіти, вони дозволяють людині більш успішно і швидко адаптуватися до навколишнього середовища та соціальних трансформацій. По-третє, активне й ефективне впровадження цих технологій у сферу вищої професійної освіти є важливим чинником створення освіти як відкритої системи, що відповідає вимогам інформаційного суспільства і процесу реформування традиційної освіти з погляду сучасної філософії освіти.

Таке реформування передбачає належну професійну підготовку і культуру педагогів і фахівців, які забезпечують експлуатацію систем і засобів новітніх інформаційних технологій навчання. Кожному учаснику освітнього процесу має бути притаманна інформаційна грамотність і розуміння інформаційних освітніх технологій як системи, пов'язаної із зовнішнім світом вхідними і вихідними потоками науково-технічної інформації.

Система або мережа бібліотек має не протиставляти себе і свої традиції

новій добі, а інтегрувати власні досягнення і віковий досвід із сучасними інформаційними технологіями для успішного виконання ними сутнісних соціальних функцій.

Трансформація сучасної бібліотеки в бібліотеку інформаційного суспільства вимагає радикальних перетворень і зміни підходів до організації її діяльності, результатом яких повинні стати: технічне й технологічне переобладнання бібліотек відповідно до вимог інформаційного суспільства; багатократне використання відомостей про документи при їхній одноразовій обробці; національний і світовий банки даних бібліографічних записів документів; національний і світовий фонди документів, що складаються з електронних документів, а також друкованих, аудіовізуальних і інших видів документів та їхніх електронних копій; конвергенція інформаційних ресурсів бібліотек, архівів, музеїв, інформаційних центрів і служб; глобальна бібліотека, що поєднує інформаційні ресурси всіх бібліотек світу за допомогою корпоративних, національних і міжнародних мереж; перетворення окремої бібліотеки на модуль глобальної бібліотеки, що здійснює обслуговування користувачів на основі традиційних і мережних інформаційних технологій.

До традиційних функцій, закладених у місію бібліотеки, додалися функції інформаційних центрів, які надають доступ до світових інформаційних ресурсів. Ці зміни в пріоритетах діяльності позначилися насамперед на бібліотеках вищих навчальних закладів, котрі становлять невід'ємну частину розвиненої навчально-педагогічної інфраструктури навчального закладу та мають значний вплив на ефективність усього навчання.

В умовах переходу від авторитарного до демократичного суспільства і ринкової економіки для бібліотек вищих навчальних закладів важлива адаптація до принципово нових умов в незвичному середовищі, коли недостатнє фінансування примушує бібліотеки шукати шляхи залучення засобів, переглянути традиційні підходи до своєї діяльності і виробити нову модель власного розвитку. Саме використання в роботі бібліотек маркетингу і фандрейзингу покликане допомогти розв'язанню цих проблем. Але поки що в бібліотечній практиці не набуло поширення використання основних елементів маркетингу, недостатньо розроблені теоретичні проблеми бібліотечного маркетингу, повільно відбувається підготовка фахівців-маркетологів, не узагальнюється досвід роботи бібліотек та ін. Ці проблеми потребують глибокого дослідження, узагальнення, розробки методик щодо поширення використання серед бібліотек маркетингового підходу до трансформації їх роботи в сучасних умовах.

Застосування маркетингу в бібліотеках вищих навчальних закладів дозволяє залучити до їх державного фінансування додаткові кошти для забезпечення інформатизації бібліотек: придбання літератури, техніки тощо. Маркетинговий аналіз сприяє більш раціональному використанню інформаційних ресурсів за рахунок кооперації бібліотек різних вищих

навчальних закладів, яка передбачає обмін інформацією і документами, а не обов'язкове придбання необхідного документа. Тому маркетингові дослідження мають особливе значення в розробці маркетингової стратегії і тактики бібліотек ВНЗ. Маркетинг у бібліотечній справі можна розглядати не як один з видів діяльності бібліотек, а як головну функцію управління, яка визначає виробничу політику бібліотек.

Швидке реагування на зміни в сфері освіти й нові інформаційні потреби читацького контингенту ВНЗ спричиняють активні зміни методів і форм інформаційно-бібліотечного обслуговування і діяльності бібліотеки. Водночас треба мати на увазі, що комп'ютеризація бібліотек розвиває у студентів додаткові навички використання інформаційних технологій. Технічно і технологічно оснащена бібліотека є важливою складовою розвиненої навчально-педагогічної інфраструктури вищого навчального закладу. Інформаційна функція бібліотеки є лише частиною її повсякденної діяльності. Водночас бібліотеки - елемент не тільки інформаційної, але й освітньої та виховної системи вищого навчального закладу. Освітня функція бібліотек, яка спрямована на пропаганду власних інформаційних ресурсів або ресурсів Інтернету, дозволяє надати студентам необхідну підготовку для грамотного використання наявних інформаційних продуктів і послуг у процесі навчання.

Дослідження бібліотечно-інформаційного виробництва, розуміння його значення як дієвого засобу встановлення зв'язку між традиційними культурними цінностями і неминучими соціальними змінами, пов'язаними з формуванням ринкових відносин та глобального інформаційного суспільства, відіграє важливу роль у його подальшому розвитку, заснованому на пріоритеті гуманістичних цінностей, орієнтованих на сталий розвиток суспільства.

Основні положення дисертаційного дослідження викладені у таких публікаціях автора:

1. Шульга О. Інформаційне суспільство як середовище і поле освітньої діяльності: входження в проблему / О.Шульга // Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія 7. Релігієзнавство. Культурологія. Філософія: [зб. наук. праць]. - 2007. - №11 (21). - С. 92-95.

2. Шульга О. Інформатизація бібліотечної справи: суспільна потреба та етапи становлення / О.Шульга // Вища освіта України. - 2007. - №3. - С. 75-80.

3. Шульга О. Інформаційне забезпечення закладів освіти як проблема сучасної теорії і практики / О.Шульга // Нова парадигма: Журнал наукових праць. - К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. - Випуск 71. - С. 99-113.

4. Шульга О. Посилення культурно-просвітницької та виховної функцій бібліотек / О.Шульга // Вища освіта України. - 2008. - №1. - С. 64-71.

АНОТАЦІЇ

Шульга О.А. Філософія діяльності бібліотечних закладів освіти в період глобалізації та інформаційної революції. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук за спеціальністю 09.00.10 – філософія освіти. Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, Київ, 2009.

Дисертація присвячена аналізу світоглядно-ідеологічних основ діяльності бібліотек закладів освіти в період глобалізації й інформаційної революції. Досліджено вплив системи внутрішніх і зовнішніх чинників на ефективність їх виробничої діяльності у залежності від тенденцій інтеграції і посилення поліморфізму знання у галузі вищої професійної освіти. Проаналізовані також місце і роль підстави і умов у діяльності бібліотек ВНЗ, концептуалізовано шляхи їх подальшої оптимізації. Акцентовано увагу на перерозподілі функцій бібліотек і значному посиленню власної аналітичної роботи і маркетингу інформаційних послуг населенню, що має тенденцію до освіти протягом життя. Внесені пропозиції щодо координації діяльності бібліотек ВНЗ у розрізі галузі територіальних громад, міждержавних і наднаціональних структур.

Ключові слова: бібліотека, освіта, заклад освіти, функція, маркетинг, кадри, персонал, суспільство знань, глобалізація, інформаційна революція.

Шульга О.А. Философия деятельности библиотечных учебных заведений) в период глобализации и информационной революции. – Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата философских наук по специальности 09.00.10 – философия образования. Национальный педагогический университет имени М.П. Драгоманова, Киев, 2009.

Диссертация посвящена исследованию деятельности библиотечных (учебных заведений) в период глобализации и информационной революции, в ходе которого осуществлен анализ их изменения статуса и философии. В диссертации определены и проанализированы основные факторы среды, под воздействием которых происходит трансформация общей философии деятельности библиотечных заведений. Автором обоснована целесообразность анализа внешних факторов, главными среди которых является глобализация и информационная революция, а также внутренних факторов, где доминируют процессы рыночных трансформаций и демократических преобразований как в обществе в целом, так и в деятельности университетов.

В диссертации определены основные противоречия в деятельности библиотечных заведений Украины, решение которых ускорит внедрение новой философии их функционирования и развития: потребность в финансовом и

ресурсном обеспечении, подготовка библиотечных кадров, которые владеют современными подходами к организации библиотечного дела, одним-двумя иностранными языками и информационными технологиями, информатизация библиотечных заведений и т. п.

Современные глобализационные процессы, информационная революция, вносят существенные изменения в процесс функционирования разнообразных систем, казалось бы, уже изученных и спрогнозированных должным образом. Они изменяют не только технологии, но и саму сущность системы, философию ее функционирования и развития. Выявление этих изменений имеет не только научно-теоретическое, но и непосредственное, практическое значение.

В диссертации определено, что „философия деятельности библиотечных заведений” является своеобразной установкой организации и функционирования этих институтов. Она являет собой систему нормативных положений, которые определяют направления деятельности библиотек, их сущность и статус, в научно-образовательном и информационно-культурном пространстве.

Автором проанализированы конкретные направления ответа библиотечных заведений на вызовы, в первую очередь, внешних факторов - глобализации и информационной революции: а) внедрение новейших информационных технологий; б) расширение возможностей участия библиотек в научно-исследовательской деятельности; в) утверждение новых принципов международного сотрудничества; г) модернизация культурно-просветительской и воспитательной функции библиотеки.

С точки зрения системного подхода в деятельности библиотек высших учебных заведений можно выделить две группы функций: социальные и технологические. Социальные функции - это роль, которую библиотека выполняет относительно общества в целом. Технологические функции связаны с проявлением свойств отдельных элементов библиотек вуза в процессе их взаимодействия в пределах отношений, которые сложились внутри системы образования.

Исследование библиотечно-информационного производства, понимания его значения как действенного средства установления связи между традиционными культурными ценностями и неминуемыми социальными изменениями, связанными с формированием рыночных отношений и глобального информационного общества, играют важную роль в его последующем развитии, основанном на приоритете гуманистических ценностей, ориентированных на устойчивое развитие общества.

Ключевые слова: библиотека, образование, учебное заведение, функция, маркетинг, кадры, персонал, общество знаний, глобализация, информационная революция.

Shulga O. A. The philosophy of libraries' educational institutions' activity in the period of globalization and information revolution. – Manuscript.

The dissertation for Candidate's Degree in Philosophical Sciences by the speciality 09.00.10 – Philosophy of Education. M. Drahomanov National Pedagogical University, Kyiv, 2009.

The dissertation is devoted to the analysis of world-viewing-ideological bases of libraries' educational institutions' activity in the period of globalization and information revolution. It is researched an influence of inside and outside factors' system on their production effectiveness, depending on tendencies of integration and intensification of knowledge's polyphormizm in higher professional education's area. The place and the role of reason and conditions in activities of libraries in Higher Educational Institutions are also analyzed; it is conceptualized the ways of their further optimization. The redistribution of libraries' functions and great intensification of it's own analytic work and marketing of inhabitants' information services, which have a tendency to education during the life are specified. It is moved a proposal about coordination of libraries' activities in Higher Educational Institutions in sector of territorial community, intergovernmental and transnational structures.

Key words: library, education, educational institution, function, marketing, staff, personnel, society of knowledges, globalization, information revolution.